

33B095

Gesprekken in de schemering Nr 6

HARRY CONINX

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

1900

Gesprekken in de schemering Nr. 6

HARRY CONINX

Er was een tijd dat Jozef Coninx en Catharina Weinen elkaar nog niet kenden.

Ze dartelden over de wereld als... 'eentje aan weerszij van de bonte bende... maar op een dag volgden ze dezelfde witte vlinder, telden ze de blaadjes van dezelfde bloem...'

Het duurde niet lang of ze vonden een gepaste woning op Soetebeek, een gehucht van Wijshagen, deelgemeente van Meeuwen, in de nabijheid van het ouderlijke huis. Ze trouwden in 1902 en kregen vlug enkele kinderen: Helena, Maria, Gertrudis; op 14 september 1913 kregen ze hun langverwachte zoon: Harry.

Eerst ging vader in loondienst werken maar heel vlug huurden ze een klein boerderijtje. Zo kon vader zelfstandig zijn brood verdienen. Vader en moeder hadden nauwelijks van hun geluk, het boerderijtje, de dieren, de oogst en vier gezonde kinderen geproefd, of de oorlog brak uit. Vader werd opgeroepen en moeder bleef met de kroost alleen achter... Vanuit Antwerpen schreef hij: 'Beminde vrouw en lieve kinderen /.../ ik hoop u toch allen terug te vinden. /.../ Ik hoop dat God en zijn heiligen mij en u allen zal bijstaan in zulk groot gevaar. /.../ Men mag er niet aan denken dat men in zijn jonge jaren zijn leven in gevaar moet stellen en zijn vrouw en kinderen voor altijd zou moeten verlaten; dat is een wrede zaak, geloof mij. Als iemand van ons dan toch het leven zou moeten laten, laat

hen dan, die het geluk hebben van langer te leven goed aan zijne ziel denken. Zeg dit aan Lena en Mieke en Truïke en aan Harrieke als hij het verstand heeft. En Gij, mijne vrouw, gij weet genoeg om mij nooit te vergeten. Nu geef ik u van hier de hand, gij mijne vrouw en mijn lieve kinderen. Jozef Coninx, 13de regiment de ligne forteresse, 6de compagnie Antwerpen.

Moeder die voor de boerderij en de kinderen alleen stond, kreeg veel hulp van een oom. Met fierheid schreef ze terug: 'Beminden man, /.../ (ze vertelt over de gewassen die gezaaid en geplant zijn en over de oogst: /.../ zes karren raapkolen en evenveel aardappelen als verleden jaar. Ze heeft twee varkens verkocht tegen 88 centiemen per kilo en betreurt:)... 'spijtig genoeg staan ze nu aan 150 tot 170 centiemen. Het paard is heel gewillig en zacht, zowel op stal als in het gareel. De kinderen hebben niets tekort, er is weer bloem. Harry is twee jaar geworden, 'hij zuigt niet meer', wij en de ganse familie stellen het goed.'

Vader bewaarde een zevental briefjes van hun oorlogsbriefwisseling.

Tussen zakelijke mededelingen verraadt af en toe een regeltje Catharina's gevoelens: /.../ 'maar nu valt mij de tijd toch lang dat ik u niet zie. Waart ge maar in België, dan zou ik u eens komen bezoeken'. Gedurende die vier oorlogsjaren zagen ze elkaar niet. In een ander briefje lezen we:/.../ 'de kinderen zijn al groot, onzen Harry spreekt dat pa een paardje moet meebrengen. De anderen hebben geen speelgoed nodig, ze zijn al veel te groot. /.../Ik heb het paard verkocht voor 1.225 frank. Ik kon hem onmogelijk

houden, de haver staat 65 frank de kilo. /.../ Ik heb 1.900 frank bij Miena in bewaring gegeven om een ander paard te kopen als gij het geluk hebt om af te komen. Lena mag haar Communie doen met Pinksteren, ik heb haar kleed al gekocht, samen met Miena. En Fons vaart mij nu het werk' /.../ Elk briefje begint met de mededeling dat ze thuis allen in goede gezondheid zijn. /.../ 'Gij vraagt naar Vrekken: die zit in Holland, Amersfoort en Didden Gonsjes Vanleijmen en nog veel meer zitten in Duitsland vol armoede. Fons Haaks is waarschijnlijk dood en den broeder van Thuis Trinneken is ook dood. /.../ Onze kleinen Harry is zo veranderd dat gij hem niet meer zult kennen, hij kan nu zo goed lopen en alles zeggen en hij is ook dik en vet'. /.../

Onder de oorlog mochten de boeren geen kleine aardappelen voeren aan de varkens. Op een dag kwamen de Duitsers binnen toen moeder juist kleine aardappelen aan het voeren was. Ik zat op de arm van moeder en weende. De Duitse soldaat had medelijden, ging naar zijn auto en gaf een kilo suiker. In alle omstandigheden zijn er goede mensen.

In het begin van de oorlog zat vader in Antwerpen, daarna verhuisde hij naar Saint-Andesse nabij Le Havre in Frankrijk. De oudere klassen moesten daar in een autofabriek werken. Daar leerde hij met de auto rijden, wat hem later goed van pas kwam. Toen vader na de oorlog in zijn soldatenpak thuiskwam, had ik er schrik van. Eén jaar daarna werd mijn jongste zus Elisa geboren: op 8 november 1919. Moeder stierf veertien dagen later op 22 november 1919. Gebrek aan

zorgen en de miserie van de oorlog waren denkkelijk de oorzaak. Juist vóór ze stierf heeft men mij nog eens bij haar op het bed gezet om vaarwel te zeggen en dan werd ik bij de burens gebracht. Zo hebben vader en moeder na de oorlog maar één jaar samen geleefd. Tijdens dezelfde periode stierven in dat gehucht drie vrouwen in het kinderbed. Een tante nam de kleine Elisa mee tot ze zelf moest bevallen in februari 1920.

Toen moeder stierf hadden we juist een boerderij gehuurd van de vader van Chris Opdeweegh in Grote-Brogel. Het huurcontract heb ik bewaard.

'Huurcontract van de boerderij den Donkx toebehoorende aan Arnold Opdeweegh, landbouwer te Grootte-Brogel; verhuurd aan Joseph Coninx voor een termijn van zes jaren, beginnende den 16 Maart 1920 en eindigende den 16 Maart 1926, voor de som van zeshonderd franken 's jaars.

De pachter moet het huis behoorlijk onderhouden van leem en bij kleine reparaties de werklieden den kost geven in ruil waarvoor hij de afval heeft. Hij mag alle zes jaren het schaarhout kappen en moet tevens de boomen verzorgen. Bij het vertrek moet hij het derde deel van ieder stuk grond los laten.

De pachter

J. Coninx

Grootte-Brogel, den 15 Maart 1920.

Toen ik ongeveer 8 of 9 jaar was moest ik met een zes-of

zevental koeien 20 minuten ver naar een wei waar nog gras op stond omdat er een beek naast lag. Op jonge leeftijd moest ik op de boerderij helpen om de korenschoven te laden. Eén keer werkten we door tot drie uur 's nachts. In de winter hielp ik in de schuur graan wannen.

De kleuterschool bestond niet. Te Wijshagen was het basisonderwijs gemengd. Alles samen telde het schooltje 20 tot 25 leerlingen. Iedere bank was een klas. In maart 1920 verhuisden we naar Grote-Brogel. In die tijd gingen de kinderen tot 14 jaar naar school. De onderwijzer spoorde de beste leerlingen aan om verder te studeren. Zo kwam hij ook naar vader met het sterk advies om mij te laten doorstuderen. Na 6 jaar hard zwoegen was het contract afgelopen en we moesten de boerderij verlaten. Vader had hard gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de grond. 'Ik herbegin niet meer', besloot hij. 'Jij kunt studeren als je wilt'.

We verhuisden naar Ellikom waar we een oude melkerij gekocht hadden. Ze werd verbouwd tot woonhuis en het landbouwmaterieel werd in een gehuurde schuur geplaatst. Zoals het in dergelijke gevallen de gewoonte was, engageerden alle boeren uit de omtrek zich voor de verhuis van Grote-Brogel naar Ellikom. Zo ben ik van september 1926 tot half maart 1927 in Wijshagen naar school gegaan en daarna in Grote-Brogel: eerst drie jaar bij de zusters en vanaf het vierde leerjaar bij de onderwijzer. De weg naar school was ruim vier kilometer lang. We deden onze boterhammen mee voor 's middags maar geen drinken omdat we niet hielden van veel ballast. We dronken water

van de pomp. Toen we in de grote school zaten, passeerden we dagelijks langs de muur van de zustersschool. Het gebeurde vaak dat de jongens tegen de muur van de zusterschool stampten uit misprijzen voor het kleine schooltje. Ik kon het langs geen kanten verdragen dat ze de zusters, al was het maar hun muur, zouden benadelen. Ik vond dat ze altijd heel goed geweest waren. Als voorbereiding op de Plechtige Communie volgden we één jaar catechismus bij de pastoor. Daartoe moesten we om 7 uur in de kerk zijn, na méér dan vier km stappen! Na de Plechtige Communie moesten we nog twee jaar, na de vespers, 'catechismus van de volharding' volgen. Ook al woonde je slechts 10 minuten van een naburige kapel, je moest in de parochiekerk naar de mis gaan, zelfs al was het driekwart uur gaans. Op mijn Plechtige Communie ging ik met vader en mijn zusters naar de kerk. Eerst naar de vroegmis, dan de mis van de Plechtige Communie en in de namiddag de vespers en het lof. Omdat het te ver was mochten we na de vroegmis en over de middag bij een boer, van wie de kinderen al groot waren, gaan eten.

Nadat ik zes van de acht studie jaren had beëindigd, ging ik naar het internaat van de karmelieten op de Gerkenberg in Bree. Het waren Franse paters en de lessen waren in het Frans. Eén pater kende Nederlands. We waren met 4 leerlingen uit Grote-Brogel. In dat klein schooltje, met amper een 60-tal leerlingen, werden we vertroeteld, we waren er tamelijk vrij. Na 2 jaar verlieten de paters Bree en gingen naar Zinnik. Het klooster was niet geschikt voor de salesianen en werd verkocht aan de missionarissen van

het Heilig Hart. Er was een boerderij bij en het domein was volledig ommuurd. Het klooster was gebouwd door een Duits officier die beloofd had een klooster te bouwen als hij heelhuids uit de oorlog kwam. In die tijd werden de aspiranten bij de picussen, de karmelieten en de meeste andere paters 'ingekleed' na de vierde Latijnse. Bij de salesianen was dat na de poësis. Het eerste jaar was zeer moeilijk. Het was een voorbereidend jaar om Frans te leren, zelfs het tweede jaar ging het nog niet zo vlot met het Frans. Wegens het sluiten van de school stapten we met een viertal leerlingen na het 7de voorbereidende en de 6de Latijnse over naar Don Bosco Hechtel. De keuze was niet moeilijk want we hadden kennis gemaakt met een achttal leerlingen van poësis o.a. Jozef De Decker, Louis Moyersoens, Polidoor Vandevenne. Ze waren begeleid door L. Deckers, directeur en een salesiaans aspirant. Ze brachten op de Gerkenberg de avond en de nacht door en overdag gingen ze stenen lossen die per schip te Bree aangekomen waren. De stenen moesten overgeladen worden op de tram om naar Hechtel gevoerd te worden voor de nieuwbouw. De omgang van de salesianen met de leerlingen die zich na het werk vermaakten met zang en muziek, kwam zeer sympathiek over.

Frans Lehaen was in Hechtel onze titularis in de vijfde Latijnse. Ulrich Vandersteen gaf Frans, Emile Marichal Wiskunde. De geest vonden we geweldig, vooral omdat de salesianen altijd meespeelden en dag en nacht bij ons waren. We konden ons uitleven in zang en muziek, toneel en bonte avond, voetbal en spelen allerhande. De leerlingen

moesten karweien doen, maar wij vonden dit juist interessant. Ik moest de fiets kuisen van Père Jules en boodschappen doen per fiets. Een andere taak was de tafels in de eetzaal van de oversten afruimen en dekken; we kregen dan het dessert van Père Jules. We waren een moeilijke klas met onder andere Jef Joosten, Pierre Meyers, Albert Snoeks, Albert Vermeiren, Krist Jansen, Jef Peeters, Jan Rakels, enz., maar vóór we de speeltijd begonnen, brachten we altijd eerst ons bezoekje aan het H. Sacrament. Zelfs als we een weddenschap aangingen om het eerst in bed te zijn, baden we trouw éérst onze drie weesgegroetjes. We droegen geen pyjama maar een nachtkleed. Bij een korte broek hoorden lange kousen, door mijn zussen gebreid. Door valpartijen raakten ze geregeld kapot, dan moesten we ze zelf stoppen. We zagen op naar de grote mannen uit de hoogste jaren zoals Jozef Mariman, die schrijnwerker speelde. Er was te weinig plaats en daarom werden er vrijwilligers gevraagd om op de zolder te slapen. De zolder was daarvoor een beetje afgemaakt, maar praktisch lagen we onder de pannen. De ratten hebben daar ooit een jongen in de neus gebeten. We moesten ons gaan wassen op de slaapzaal beneden. Een wasbak afgeschermd met een plank diende als urinoir, voor de toiletten moesten we naar beneden. Er was niemand die morde; thuis werd het niet gezegd. Onder de leerlingen werd nooit negatief gesproken over het priesterschap. Het avondeten bleef soms beperkt tot een bord bonen. Voor het ontbijt en het vieruurtje hadden we bij de boterhammen wat confituur. Thuis hadden we ook niet veel. Het verblijf bij de karmelieten was bijna

gratis, bij Don Bosco betaalde men 600 frank per jaar of volgens het inkomen van de ouders. In mijn dorp waren 18 priesters maar geen enkele in het bisdom, want niemand kon dat betalen. Na de examens gingen we allemaal samen denappels rapen. Ze werden op de zolder bewaard om in de winter de kachels mee aan te steken. Straf betekende: 'We hebben je niet meer nodig voor kleine klusjes', maar dat pedagogisch middel beheersten de leerlingen evenzeer. Een salesiaan die minder goed gezien was bij de leerlingen werd wel eens met gelijke munt betaald. De latere missionaris Jan Verbelen was als abbé zeer goed gezien. Julien De Bruyckere minder. Van hem moest ik eens een heel boek volschrijven met: 'Ik zal mijn oversten in alle omstandigheden eerbiedigen'. Hij zorgde zelf voor het schrift maar directeur Jan Demunter bemiddelde zodat beginnen en de goede wil tonen voldoende waren. Meneer Julien sloeg veel. Toen er een oud gebouw moest afgebroken worden mochten we kiezen: examen maken of helpen aan de afbraak. De keus was vlug gemaakt. Het eten was goed en gevarieerd. Thuis hadden we prinsessenbonen, witte bonen, erwten, wortelen, sla, prei voor soep, witte en rode kolen. Rode kool met appelen was een lekkernij. Fruit was er voldoende. In geen enkel dorp was er een bakker of beenhouwer. Ieder gezin bakte zelf brood. Twee varkens per jaar leverden het spek. De hespen en het spek hingen in de open schouw. Volgens de algemene opvatting betekende 'geen hesp of spek in de schouw' armoede. 's Middags aten de mensen weinig vlees; nooit kwam er biefstuk op tafel. Van tijd tot tijd

werd een schaap geslacht, of konijnen en kippen als er iemand op bezoek kwam. Voor een eremis spaarde de familie een gans jaar en kweekte veel konijnen en hoenders. Een kapper uit de buurt kwam ons haar knippen en indien het niet kort genoeg geknipt was, moest alles er af. Uit vrees voor mondaine kapsels mochten we ons haar niet achteroverkammen. Wie ziek was of een been gebroken had, kon niet altijd naar huis. Een leerling die ziek was bleef soms onder de vakantie op de ziekenzaal. Tijdens vakantiedagen kwamen we bijeen op de markt van Bree en éénmaal in de week gingen we naar Hechtel. We voetbalden niet op een mooi voetbalveld zoals nu; de verschillende spelgroepen trokken de hei in en zochten daar op het militair domein een plaats waar men voetbal kon spelen. Toen men ons zei: 'Wie salesiaan wil worden, moet nú zijn aanvraag doen', bleek dat de hele poësisklas naar het noviciaat ging. Zonder dat we het van elkander wisten, wilden we alle vijftien salesiaan worden. In Hechtel mochten we bij Père Jules een oude toog gaan passen, we moesten zelf zorgen voor een nieuwe toog voor de zondag.

Noviciaat (1932-1933)

We zijn aan het noviciaat begonnen met zestig kandidaten. Gedurende de retraite gingen er al twee weg. Zo zijn we gestart met 58. Domenico Montagnini was een zeer goede novicemeester. We moesten de regel van buiten leren in het Frans en telkens een hoofdstukje eruit gaan 'opzeggen'. De socius Jules Maréchal had daar teveel werk mee en we mochten de hoofdstukjes ook gaan opzeggen bij een oudere

mede-novice, Hector Van de Putte. Met Kerstmis was er brand in Groot-Bijgaarden: twee novicen sprongen door een raam naar buiten. Waarschijnlijk onder invloed van Rodriguez, de fameuze schrijver van vier boeken vol nare heiligenverhalen, werkte onze socius op een eigenaardige manier aan onze vorming. Wanneer je bij het afwassen iets gebroken had, moest je het stuk aan een koord rond je hals dragen. Op een dag liet Jan Peenen een hele stapel borden vallen. 's Anderendaags was het gedaan met die zotte toeren. Arnold Smeets, provinciaal, verbood het. Jules Moermans die onze studieleider geweest was in Hechtel, was nu directeur in Groot-Bijgaarden.

Triënnaat in Kortrijk (1933-1936)

Na het noviciaat werd ik naar Kortrijk gestuurd voor mijn eerste opdracht: Frans geven in Poësis en de derde Latijnse, en bij de Late Roepingen alle vakken. Op Paasdag van 1934 begon ik met Maurits Billiet het patronaat. Na een zondag ravotten met de patronaatsjongens was in de klas staan op maandagmorgen erg zwaar. Het patronaat werd een overweldigend succes. Van die kinderen van toen, zijn er die me nu nog jaarlijks schrijven. Ik 'stond' bij de Late Roepingen, maar omdat tucht verwerven voor mij geen probleem vormde, werd ik 'ingezet' op de slaapzaal en in de eetzaal bij de humaniora-leerlingen. Iedere maand werd er toneel opgevoerd. Vrijwel iedere leraar speelde toneel met zijn klas ofwel met een groep leerlingen uit de hogere of de lagere jaren. Directeur Laurent Deckers regisseerde bij de Late Roepingen een passiespel, ze gingen voor drie

dagen naar Nederland en speelden het stuk in Tilburg. Terwijl de toneelspelers weg waren moesten een aantal salesianen thuis blijven om de rest van de studenten bezig te houden. Toen Laurent Deckers vroeg wie van de abbé's zou meegaan en wie zou thuisblijven, antwoordden wij: 'Als Gij Christ Janssen meeneemt, willen wij thuis blijven'. 'Het is goed, ik neem hem mee' zei hij en de zaak was geregeld. Chris was een speelvogel bij de leerlingen; als missionaris in Zaïre was hij zeer geliefd bij de zwarten en in de gemeenschap een aangename, optimistische confrater. Eénmaal per jaar luisterden de Late Roepingen in de hoofdkerk van Kortrijk de hoogmis op, gevolgd door de processie van het 'Heilig Haar'. Tijdens de grote vakantie gingen we met het patronaat op driedaagse. Per bus reden we naar Hechtel en Luik. Zoiets was nog nooit gebeurd en de ouders stelden een hele reeks bezorgde vragen: 'Wat gaan ze eten? Krijgen ze daar een matras om te slapen?' We reden over Antwerpen door de tunnel naar Limburg. Het was een hele ervaring om voor de eerste maal door de tunnel - de 'konijnenpijp' zoals de jongens hem noemden - te rijden. We brachten een bezoek aan mijn ouderlijk huis in Ellikom. Daar had vader tafels gemaakt met de wanden van de kar; de planken hadden we op paaltjes geplaatst. Mijn zussen waren nog thuis en hadden 48 vlaaien gebakken. Het waren onvergetelijke dagen.

Jan Theewis was prefect en gaf ook de lessen Latijn en Grieks. Nadat ik de assistentie in de eetzaal gedaan had, ging ik eten en Jan Theewis bleef altijd zitten om mij gezelschap te houden. 'Je moet op je gemak eten', zei hij

herhaaldelijk, 'Je maakt je maag kapot'. Gerard Jouck was biechtvader en was aangesteld voor de weldoeners. Alle leraars waren abbé's. Het waren: Miel Van Riet, André Geldhof, een letterkundige die later leraar werd in Rijsel, Jef Lehaen, Hubert Vanderstegen, die verging met een boot van krijgsgevangenen, Krist Janssen, die missionaris werd in Zaïre en Maurits Billiet.

Het patronaat was ons leven. Na drie jaar kwamen méér dan 100 jongens. Laurent Deckers gaf ons het advies om streng te zijn. Eérsst moesten ze naar het lof gaan. Na drie zondagen werden ze aangenomen. Sommige ouders gaven als straf 'verbod om naar het patronaat te gaan'. We bezwoeren de ouders dit niet te doen.

's Avonds brachten we de jongens met de fiets aan de hand naar huis en fietsten dan terug. Om te voetballen werden de koeien uit de wei gehaald. Twee paaltjes met een koord erboven vormden het doel. In het begin huisden we in het kasteeltje; toen het te klein werd, verhuisden we naar de oude gebouwen van de zusters.

Laurent Deckers redde veel salesianen: Frans De Decker, Albert Bouchet, Jaak Van Gansewinckel en nog anderen die in Hechtel niet geslaagd waren. Laurent Deckers haalde hen naar Kortrijk en het werden er flinke elementen. Vaak is gebleken dat sommige jongens laatbloeijs waren. Jozef Mariman bleek na filosofie niet bekwaam om verder te gaan. Hij repliceerde: 'Als jullie het nu pas merken, ben je niet veel beter dan ik' en hij kon blijven. Piet Aerts kende in de 6de Latijnse geen succes, hij had een zwak lager onderwijs genoten en kon het niet bolwerken. Hij ging elders studeren,

kwam terug en werd een prima student, die met succes universiteit deed.

In Filosofie (1936-1938)

Na het derde jaar triënnaat in Kortrijk moesten we voor onze filosofiestudies naar Farnières, een gehucht van Grand-Halleux. We waren daar samen met jongere salesianen die juist hun noviciaat gedaan hadden; het was geen ideale combinatie om samen te leven. Bernard Van Haegens gaf filosofie en Thieu Knevels gaf de andere vakken: Nederlands, Frans, Wiskunde. Vermits ik die vakken al drie jaar gegeven had moest ik die niet meer volgen. Directeur Florent Cerfon, die een leraar zocht voor de algemene vakken in de hovenierssschool, vroeg mij die lessen te geven en wat assistentie te doen. Ik moest dus enkel de lessen filosofie volgen, maar de lessen Nederlandse letterkunde van Thieu Knevels nam ik er graag bij. Zondags deed ik patronaat in het dorp samen met een Waalse medebroeder, Robert Duhart, die later om gezondheidsredenen zijn studies moest opgeven; Laurent Boonen volgde mij het volgende jaar op. Op het einde van het jaar, na overleg met de provinciale raad, vond directeur F. Cerfon het beter om de ouderen terug naar de huizen te sturen om daar samen met nuttig werk, het tweede jaar filosofie te beëindigen, onder leiding van een bekwaam priester. Ik werd benoemd tot leraar van de zesde Latijnse te Hechtel. Wegens ziekte bleef ik daar slechts enkele maanden maar ik herinner me levendig en met genoeg de namen van verscheidene leerlingen, waaronder de salesianen Herman

Croymans, Piet Aerts, Herman Baeten, Christ Opdeweegh en Theo Willemen. Na goed twee maanden werd ik ziek; de dokter stelde sinusitis vast en opteerde voor een operatie. Toevallig vergaderde de provinciale raad te Hechtel met Arnold Smeets, provinciaal, en het onvergetelijke triumviraat Laurent Deckers, Paul Smets, econoom en Emiel Claeys. Jan Hauben, directeur te Hechtel en Laurent Deckers gingen akkoord dat ik omwille van mijn gestadige hoofdpijn best meeding met Laurent Deckers naar Luik om daar onderzocht te worden in de kliniek Sainte Rosalie. Ik werd er geopereerd en terwijl ik herstelde kon ik rustig wat helpen bij Guillaume Jehaes die prefect was. Ondertussen werd Jozef Raemaekers die in Luik zijn triënnaat deed ziek. Directeur Deckers vroeg of ik hem wilde vervangen, wat ik volgaarne deed. Ik bleef in Luik tot het einde van het jaar. Zowel onder de studenten als onder de salesianen waren er veel Vlamingen. Mijn tweede jaar filosofie deed ik daar bij Eduard Potier, die studieprefect was. Hij gaf al filosofie aan Toon Van Lier, Albert Vermeiren, Hubert Roex, Henri Vandebroek en Frans De Decker; ik kon bij hen aansluiten en mijn 2de jaar filosofie eindigen in 1938. Tweemaal per jaar moesten we examen gaan afleggen bij directeur Emiel Claeys in Oud-Heverlee.

Oud-Heverlee:Theologie (1938-1942)

Eerste jaar theologie (1938-1939)

Omdat Albert Vermeiren, Pierre Meyers, Krist Janssen, Hubert Roex, Jef Peerlinck, Pierre Vivier en ikzelf nog onze legerdienst moesten doen, mochten we samen met de late

roepingen van ons noviciaat naar Oud-Heverlee voor onze theologie. De rest van ons noviciaat bleef, wegens personeelstekort en bij gebrek aan plaats in Oud-Heverlee, nog een jaar in de huizen. We volgden een cursus verpleegkunde aan de universiteit van Leuven en op zaterdagvoormiddag leerden we van 8 uur tot 10 uur verbanden leggen in het militair ziekenhuis; op donderdagnamiddag mochten we de operaties volgen in de kliniek. Deze cursus verving onze legerdienst. Doordat we ontslagen waren van enkele minder belangrijke lessen als Hebreeuws, patrologie, enz., konden we die uren te Leuven - die voor het merendeel praktisch waren - combineren met onze theologie.

Gedurende de vakantie ging een aantal theologanten naar de huizen waar ze hun triënnaat gedaan hadden. Anderen gingen met Emiel Claeys op vakantie naar Verviers, naar een buitenverblijf 'Maison Blois' waarover we mochten beschikken.

Ik bleef met een groepje te Oud-Heverlee om wat in de tuin en de omgeving te werken. Karel Driessen bleef bij ons en was onze directeur, we spraken hem ook met die titel aan, hij verzorgde ons buitengewoon goed, we hielden echt van hem. Zo verliep het eerste jaar rustig en mooi.

Tweede jaar theologie (1939-1940)

De tweede-, derde- en vierdejaars-theologanten volgden samen cursus in een driejarige cyclus en daardoor waren we vrij talrijk, met méér dan zestig, geloof ik. Directeur Emiel Claeys gaf het vak dogma, Karel Driessen moraaltheologie; J. Van de Bosch gaf welsprekendheid als

voorbereiding op het preken. Het schooljaar begon zeer rustig maar na enkele maanden hoorden we over onlusten en nakende oorlog. De Duitsers vielen Polen binnen, men vreesde ook in België en de omliggende landen het ergste. Er kwam een algemene mobilisatie; verscheidene dienstplichtige medebroeders moesten naar het leger. Wij, die een speciale cursus gevolgd hadden, werden gespaard. De directeur had mij juist enkele weken te voren gevraagd Petrus Paelinck te helpen in het patronaat.

Vlucht naar Frankrijk

Op vrijdag 10 mei 1940 brak de oorlog uit. Rond vijf uur in de morgen werden we gewekt door een bombardement, vliegtuigen en afweergeschut. Niemand had eetlust, niemand wist wat er zou of moest gebeuren; de aula werd ingericht als slaapplaats: we brachten er de nacht door.

Zaterdag 11 mei: onrustige dag; voortdurend cirkelden vliegtuigen boven Leuven; de inwoners begonnen te vertrekken. De oversten raadden ons aan het strikt nodige te verzamelen en ons klaar te houden voor het vertrek. Dokter Gielen uit Eksel kwam al aan met gans zijn gezin. De studiezaal werd ingericht als kapel; ik moest daar voor de eerste maal preken. Het thema was een aanroeping uit de litanie van Onze-Lieve-Vrouw: 'Speculum Justitiae' (Spiegel van Gerechtigheid); de zaal was enkel met kaarsen verlicht zodat ik niet kon rekenen op mijn schriftelijke voorbereiding.

Pinksteren, 12 mei: communiemis in de dorpskerk voor het patronaat, er waren weinig aanwezigen. Alle

jongemannen tussen 16 en 35 jaar moesten zich naar Roeselare begeven. De Belgische troepen vertrokken uit Oud-Heverlee en Engelse soldaten kwamen toe.

***Maandag 13 mei, Pinkstermaandag:** rond 9 uur werd ons gemeld dat alle theologanten onder de 36 jaar moesten vertrekken; onze pakken stonden klaar. Emiel Claeys, directeur en oud-legeraalmoezenier, raadde ons aan zeker een deken mee te nemen. We kregen allemaal 20 frank mee - méér kon hij ons niet geven - en met zijn zegen vertrokken we met bestemming Don Bosco Sint-Pieters-Woluwe. Niet zozeer om in orde te zijn met de kloosterlijke stelregel 'numquam duo, semper tres', maar om gemakkelijker autostop te doen reisden we in groepjes van drie. Antoon Van Lier, Pierre Meyers en ikzelf vormden zo'n driemanschap. Na het middageten verfristen we ons en zetten onze tocht verder richting Don Bosco Kortrijk. Na het avondeten vonden we een goed bed en gelukkig hadden we een deken meegebracht.*

***Dinsdag 14 mei:** rust te Sint-Anna-Kortrijk waar er veel vluchtelingen waren. In de late namiddag ben ik even naar Marke geweest waar ik veel bekenden had uit het patronaat. Enkelen waren al vertrokken naar Frankrijk.*

***Woensdag 15 mei:** er was beslist dat we best naar ons huis van Caen in Frankrijk zouden gaan. We vertrokken op dezelfde manier met wat méér geld, maar met een nog méér ontwricht en drukker verkeer. Over Menen geraakten we in Wervik waar we zeer gastvrij ontvangen werden door de familie Planque, die ons binnenriep. Eén van de dochters moest op straat op de uitkijk staan omdat we zeiden dat*

nog andere medebroeders in dezelfde richting op de vlucht waren. We aten en logeerden daar met tien salesianen. 's Morgens konden we daar de trein nemen tot Rijsel. Mijnheer Planque begeleidde ons en betaalde zelfs ons ticket. Aan zulk een hartelijkheid hadden we ons niet verwacht.

Donderdag 16 mei: we kwamen in Rijsel aan en zochten het huis van de Zusters van Don Bosco op waar we zeer goed verzorgd werden; we konden ons verfrissen en smakelijk eten. De zusters zorgden er zelf voor dat we in het nabijgelegen Institut Saint-Joseph konden overnachten.

Vrijdag 17 mei: de priesters ontvingen ons zeer goed; we konden uitslapen, de heilige mis bijwonen enz. In de voormiddag kwam er bericht dat alle mannelijke vluchtelingen onder de veertig jaar moesten vertrekken.

Zaterdag 18 mei: we vertrokken te voet richting Caen; autostop tot Béthune, dan weer verder te voet. We verpoosden, aten van de 'baguette' die we in het Institut Saint-Joseph meegekregen hadden en ook zonder drank smaakte het goed. Er was nergens brood of drank te krijgen. De Fransen waren erg wantrouwig. Een pastoor had zijn parochiezaaltje ter beschikking gesteld voor de vluchtelingen. Daar konden we brood en aangelengde melk krijgen. Op de vloer vonden we een plaatsje om te rusten.

Zondag 19 mei: vertrek om 5 uur; zonder eten stapten we naar de trein voor Abbeville van 6.25 uur. De trein zat vol, er was geen plaats meer voor ons. In een klein winkeltje vonden we nog enkele beschuiten en wat frisdrank; we hadden die dag reeds twintig km afgelegd; gelukkig hadden

we zware schoenen en sokken die de pijn aan de voeten draaglijk maakten. Een goede man die ons voorbereed, stopte wat verder en nam ons mee; onze toog was denkkelijk onze redding. We konden ons verfrissen, ons scheren, eten en slapen. De man was burgemeester; ze waren weldoeners van Don Bosco van het huis van Marais. Ze hadden daar een late roeping geplaatst, die priester was in het bisdom. Het waren zeer goede mensen; achteraf had ik er spijt van dat ik hun adres niet noteerde.

Maandag 20 mei: de vrouw bracht ons 's morgens naar de mis van 7.30 uur en na het ontbijt wilde de man ons per auto naar Abbeville voeren. Op 15 km van Abbeville mochten we niet verder, alle verkeer lag stil. Abbeville was die nacht gebombardeerd. De stad en het station waren vernield, er waren veel doden en gewonden en er reed geen trein meer. We betuigden de burgemeester onze hartelijke dank en gingen te voet verder. Er viel een bom op enkele meters van de grote baan die we juist verlaten hadden; gelukkig waren er geen dodelijke slachtoffers. We naderden stilaan de stad en gingen schuilen in een leegstaand huis. De straten lagen vol stenen, puin en glas, en hier en daar zag je nog rokende gebombardeerde huizen. Iedereen ging op de vlucht en nam nog vlug wat voedsel of huisraad mee. Paniek alom, wenende kinderen, zieken en oververmoeiden zaten of lagen langs de weg te kermen en riepen om hulp. We trachtten nog enkele zusters karmelietessen die wat huisraad, voedsel en dekens meevoerden op een kruiwagen, moed in te spreken; ze boden ons een flesje water en beschuit aan. In de omgeving van Abbeville wilden we de

stad zelf vermijden en wat uitrusten. We lagen nog geen tien minuten te sluimeren toen we zware vliegtuigen hoorden opdoemen; bomen werden neergebliksemd en afweergeschut trad in actie; dichtbij hoorden we stukken vallen. Verstijfd van schrik bleven we stil naast elkaar liggen diep onder de dekens en met ons koffertje boven het hoofd als bescherming tot alles weer rustig was. Van rusten was geen sprake meer. We keerden terug naar de hoofdbaan waar veel legerauto's passeerden. Telkens deden we het autostopteken maar we kregen evenveel keer het signaal terug van: 'Je voudrais bien, mais...' Blijkbaar hadden ze hun orders gekregen om niemand mee te nemen, alhoewel er voldoende plaats was. De laatste auto, een camionette geladen met vaten olie en stookolie was nog onze enige hoop. De chauffeur stopte; er zaten reeds drie vluchtelingen in de laadbak waarvan één gekwetst was; we nestelden ons tussen de vuile vaten; veel werd er niet gepraat. In een tamelijk groot dorp, misschien was het Blangy, hield de karavaan stil. We stapten uit en zochten een dokter voor de gekwetste, gelukkig bleek het slechts een vleeswonde. Met ons drieën wandelden we buiten het dorp om een rustplaats te vinden voor de nacht en om wat te eten. We waren erg vermoeid en het was al 19 uur. We vonden een plaatsje in de schuur van een verlaten boerderij, waar nog andere vluchtelingen een onderkomen hadden gevonden. We lagen pas een kwartier in het stro toen een soldaat binnen kwam en riep: 'De Duitsers naderen Abbeville'. Aan vermoeidheid, honger en dorst werd niet meer gedacht. We sloten weer aan bij de triestige stoet en

sukkelden nog enkele kilometers verder. We hielden ons vast aan een volgepropte kar en lieten ons meetrekken. De blaren onder onze voeten voelden we amper, alles deed pijn. We waren oververmoeid en hongerig. Nadat we enkele uren aan die kar gehangen hadden besloten we te stoppen en van de weg af te wijken. Onder het struikgewas spreidden we onze dekens uit, deden onze schoenen uit en aten een beschuit met een slokje water. Samen hebben Antoon Van Lier, Pierre Meyers en ik vol vertrouwen tot Onze Lieve Vrouw en Don Bosco gebeden. We dankten God voor de genoten bescherming en vlijden ons neer om te slapen. Het enorm lawaai op de weg kon onze slaap niet verstoren. Het was de eerste maal in mijn leven dat ik onder de blote hemel sliep; gelukkig was het alle dagen mooi weer.

Dinsdag 21 mei: de morgenkoelte wekte ons vroeg, we hadden goed geslapen onder de struiken. Onze benen waren stijf, de dekens nat van de dauw. Met moeite kregen we onze schoenen aan, we pakten onze spullen samen en aten een laatste beschuit met een slokje water. We vertrokken en zegden niet veel. Moeizaam stapten we weer de weg op tussen die massa vluchtende auto's, wagens, karren, stootkarren en alles wat als vervoermiddel kon dienen. Na enkele uren moesten we noodgedwongen gaan zitten langs de wegberm. Pierre Meyers kon absoluut niet meer. Zijn voeten, die vol blaren stonden, deden zo'n pijn dat hij onmogelijk kon verder gaan. Hij stelde voor daar alléén te wachten om zo gemakkelijker één plaatsje te krijgen op een voertuig; hij zou zijn plan wel trekken. Het

was een pijnlijke maar onvermijdelijke beslissing. Antoon Van Lier en ik namen afscheid, we hoopten elkaar zo vlug mogelijk weer te zien in ons huis van Caen. We sleepten ons zo goed als het kon verder richting Neufchâtel-en-Bray waar we in de verte een grote boerderij zagen. We trokken er naartoe, want langs de wegen was niet de minste mondvoorraad meer te vinden. We konden er melk en twee eieren kopen die de boerin voor ons kookte. Ze gaf er gratis een half stokbrood bij. We mochten ons wat verfrissen en uitrusten. We waren verrast door de goedheid van die mensen, voor ons, wildvreemden. We dankten onze weldoeners en stapten met nieuwe moed verder langs een weg met verlaten huizen. We zagen militaire auto's en een camion met aanhangwagen waarin een twintigtal mensen had plaatsgenomen. We mochten erbij: de anderen schoven wat dichter bij elkaar en wij wrongen ons tussen hen in. Te Neufchâtel zei men ons dat we daar een trein konden nemen naar Rouen. In het station vertelde men ons echter dat we eerst naar Dieppe moesten sporen, en dat daar wel een trein zou staan voor Rouen. In het station van Dieppe konden we ons wat wassen en scheren, we konden onze dorst lessen en wat eten. Om 13 uur zou de trein voor Rouen vertrekken. We waren goed op tijd maar alle zitplaatsen waren spoedig benomen. We zaten deze maal niet in een beestenwagen zoals naar Dieppe. Telkens wanneer een vliegtuig overvloog stopte de trein. We moesten dan uitstappen en ons verspreiden in de omgeving. Er werd een fluitsignaal gegeven wanneer we weer moesten instappen. Het duurde soms lang, éénmaal nagenoeg twee

uur, zodat we ons te rusten legden in de velden. Telkens moesten we al ons gerief meenemen en het fluitsignaal afwachten. Om vijf uur 's morgens moesten we afstappen in een station waar we konden overstappen op een trein voor Rouen. We waren geradbraakt, het regende en het was reeds de tweede nacht dat we geen bed hadden gezien. We waren blij dat we nog wat eten en drank over hadden van bij de boer.

Woensdag 22 mei: in de vroege morgen wachtten we onder de trap van de voetgangersweg die over de sporen liep omdat het in de wachtzaal onhoudbaar was. Na lang wachten denderde een locomotief binnen met enkele treinstellen. De wagens zaten stampvol, we wrongen ons naar binnen en vonden nog een hoekje waar we met duwen en stoten ons koffertje konden neerzetten en wat rusten. Niemand wist waar die trein naartoe reed - wij hoopten naar Rouen - en het was zo. We zaten tussen alle slag van mensen en dommelden in zodat de reis naar Rouen niet lang scheen. Dadelijk trokken we de stad in die ons niet zo erg geplunderd leek. Bij een bakker kochten we een brood en wat beschuiten, enkele winkels verder konden we twee doosjes sardienen kopen en een fles wijn van zes frank. We waren de koning te rijk, zelfs de lege fles kon ons nog dienstig zijn. Wat opgeruimder trokken we te voet op weg, en na wat zoeken en vragen kwamen we in het juiste station terecht; helaas de trein voor Caen was reeds vertrokken. Het station moest ontruimd worden, die dag zouden er geen treinen meer zijn voor Caen. We waren ontgoocheld maar we hadden lekker eten in ons bezit en

we lieten het niet aan ons hart komen. We dachten allebei: laten we eerst eens goed eten, daarna zien we wel. Het regende niet meer. We gingen buiten tegen de muur van het station zitten en lieten het ons smaken. Er leek ons geen andere mogelijkheid over dan te voet verder te trekken. Onderweg hoorden we Duitse vliegtuigen. Iedereen ging schuilen maar ons liet het eerder onverschillig. We strompelden verder met veel pijn. Nu en dan rustten we wat en dronken een slok. Rond zes uur kwamen we aan in een dorp. We klopten aan bij de pastoor die ons naar een Vlaamse boer stuurde, die daar al jaren woonde. We werden zeer goed ontvangen; omdat we seminaristen waren wilde de boer zelfs zijn bed afstaan. We weigerden kordaat en stelden ons tevreden met hooi en stro. Samen met zijn vrouw deed hij al het mogelijke om ons goed te verzorgen. 's Nachts kwamen er nog vluchtelingen bij ons in het stro slapen. De lange nachtrust deed ons veel deugd, vooral omdat we ons eerst hadden kunnen verfrissen en de gediensstige boerin voor ons nog eerst een grote kom water had klaargezet om onze voeten te baden.

Donderdag 23 mei: 's Morgens om 7 uur namen we een ontbijt, en voor onderweg kregen we melk en gekookte eieren mee. Er was een mis in de parochiekerk om 8.30 uur maar dat vonden we te laat: het zou vlug te warm worden om te stappen. Niettegenstaande het verfrissende bad de avond voordien deden onze voeten nog pijn en het was met kleine stapjes dat we vooruitkwamen. Het vooruitzicht dat we nog 100 km moesten afleggen om Caen te bereiken was niet bemoedigend. We gingen langs de

kant van de weg op een houtstapeltje zitten. Omdat ik de pijn niet meer kon uitstaan, trok ik mijn schoenen uit en deed pantoffels aan. We dronken spaarzaam van ons water, want we vonden geen drinkwater. We wilden absoluut een vervoermiddel vinden en deden naar alle auto's die voorbijkwamen het autostopteken. Eindelijk stopte de chauffeur van een bestelwagen en de vriendelijke man liet ons een plaatsje zoeken tussen de pakken. Hij kon ons tot Pont-l'Évêque brengen, halweg tussen Rouen en Caen. We staken nu de fietsers voorbij die ons tevoren met medelijdende blik waren voorbijgereden. Na een dertigtal kilometer lazen we op een groot spandoek over de weg: 'Centre des Réfugiés'. Vier gendarmen deden iedereen stoppen voor controle. Onze papieren en die van onze chauffeur waren in orde - geen Duitsers onder ons - en de chauffeur baande zich langzaam een weg door die wachtende karavaan vluchtelingen rond een groot gebouw. Allen waren ze op zoek naar eten, drinken, vervoer, benzine, enz. Weldra bereikten we Pont-l'Évêque waar onze chauffeur ter bestemming was. Op onze verfrommelde wegenkaart zagen we dat Caen nog 44 km verder lag. Het was middag, we zochten een plaats om rustig te zitten en onze mondvoorraad aan te spreken. We hadden nooit beseft hoe lekker een stuk onbeboterd brood met een gekookt ei kon smaken. Met nieuwe energie gingen we op weg en informeerden naar tram, trein of auto die naar Caen reed. Een jonge vrouw wist ons te zeggen dat wat verder op een brug een camion stond die naar Caen zou rijden. We haastten ons en liepen voor zover we nog konden, zodat de

bagage op onze rug danste. Toen we buiten adem boven kwamen, hoorden en zagen we, dat de vrachtwagen eivol geladen was. We konden niet meer mee en stapten traag verder terwijl we gedurig achterom zagen om autostop te doen naar de vele auto's die ons, meestal bomvol, voorbijtrokken. Er zat ook een colonne van militairen tussen. We bleven autostop doen, de eerste wees naar de tweede, die naar de derde en die stopte om ons te zeggen dat hij spijtig genoeg geen plaats meer had; achteraan op het canon wenkten twee jongens dat we hun netelige positie konden delen. Ze zeiden dat we ons goed moesten vasthouden aan het kanon. Ze hielpen ons om erop te klimmen. De chauffeur die het ondanks het verbod toch toeliet, vroeg ons voorzichtig te zijn en af te stappen als we iets anders konden vinden. Onderweg begon het te regenen, we werden nat, maar te voet zou het nog veel erger geweest zijn. We vorderden goed, onze kleren droogden wat op, de 44 km waren bijna afgelegd. We dankten de vriendelijke chauffeur, en vroegen dadelijk de weg naar Don Bosco, ginder beter bekend onder de naam: Institut Lemonnier. Een scout, die met veel lof over de school sprak, vergezelde ons enkele minuten om ons de kortste en gemakkelijkste weg te wijzen. We voelden onze zere voeten niet meer en na een klein kwartier stappen belden we aan in het Don Boscohuis. We werden er zeer hartelijk ontvangen door de directeur en de medebroeders. Er waren ook enkele confraters uit België, die evenals wij, de lastige vlucht meegemaakt hadden. We waren vooral gerustgesteld omdat Pierre Meyers, die we zo node achtergelaten hadden, al

aanwezig was. De erg gediensstige en vriendelijke zusters hadden voor een goed gedekte tafel gezorgd. We kregen een slaappleats aangewezen en nadat we ons verfrist hadden, verzorgde de ziekenzuster onze voeten. Het was de eerste maal op onze lange vlucht dat we ons echt thuis voelden.

Vrijdag 24 mei: Feest van Maria, Hulp der Christenen. Hier te Caen werd het feest naar zondag verschoven. We vernamen dat alle Belgische theologanten verwacht werden in het Don Boscohuis van Pouillé; nabij Angers: Les Ponts de Cé. We moesten een reiskaartje gaan halen. Mijn twee collega's Antoon en Pierre gingen de stad in, op zoek naar 'Le centre des refugiés', en vandaar naar de prefectuur. Na enkele telefoontjes wisten ze dat de stad Angers door de gouverneur gereserveerd was voor de vluchtelingen uit Polen; ze zouden wel naar Toulouse kunnen. Maar toen men in de prefectuur hoorde dat we niet in de stad moesten zijn maar in Les Ponts de Cé, Pouillé, kregen ze toch reiskaartjes, met een getekend document waarop Les Ponts de Cé goed onderlijnd en Angers doorstreept was. Zeer blij kwamen ze met de kaartjes terug, de trein zou morgen zaterdag om 9 uur vertrekken. In Caen beleefden we nog een rustige namiddag, we waren oprecht gelukkig dat die zware tocht voorbij was en dat we minder in contact kwamen met oorlogsgeweld en ellende. Enkele theologanten die daar ook aangekomen waren, vertrokken met ons mee. Ginder wachtten nog andere theologanten op ons evenals onze professor Karel Driessen.

Zaterdag 25 mei: van Caen reisden we naar Don Bosco

Pouillé, Les Ponts de Cé.

De dag begon zoals in ieder salesiaans huis: toilet maken, meditatie, mis, ontbijt. Na het ontbijt maakten we ons vertrekkensklaar, de medebroeders en zusters werden gegroet en bedankt. We gingen op weg naar het station en enkele confraters uit Caen vergezelden ons tot daar. Op de trein vonden we nog een plaatsje. Het was een lange afstand en in ieder station waren er mensen die wilden opstappen. In sommige stations stopte de trein wat langer en konden de mensen zich bevoorraden met wat eten. Wij hadden proviand mee uit Caen en liepen dus geen gevaar intussen onze plaats te verliezen. In Le Mans moesten we overstappen; hier was de grote drukte voorbij. We moesten ons behelpen met een toilet van het oude Franse model dat niet erg zuiver was. Terwijl we in het station wachtten, wandelde daar een Franse soldaat voorbij die ons niet al te vriendelijk bekeek. Hij bleef dan voor ons staan en vroeg naar onze papieren. Hij bekeek Pierre Meyers, vroeg de naam van zijn geboortedorp, zijn drie voornamen en deed hem dat nog eens herhalen. 'Een echt examen', zei Pierre naderhand. Toen hij hem het ondertekend papier van de prefectuur overhandigde, was alles goed. Even later kwam de trein die ons naar Les Ponts de Cé zou brengen en we vonden er gemakkelijk plaats. In Les Ponts de Cé ontmoetten we bij een garage een dame, die bereidwillig om een auto telefoneerde, die ons naar Don Bosco Pouillé zou brengen. Zo moesten we niet zoeken en met ons drieën hadden we genoeg geld om een taxi te betalen. Het onthaal was zeer goed; de Franse salesianen kenden onze

verlangens. Er waren reeds enkele theologanten aangekomen, evenals Karel Driessen. We dachten daar te blijven tot onze terugkeer naar Vlaanderen.

Zondag 26 mei 1940: verblijf te Don Bosco Pouillé, Les Ponts de Cé. Na de mis maken we bij het ontbijt nader kennis met enkele Franse medebroeders; met de enkele Belgische medebroeders was het een blij weerzien. In afspraak met de directeur vroeg Karel Driessen om na het middageten even onze voorlopige dagindeling voor te stellen voor de volgende dagen: voor de theologiestudenten in de voormiddag zoveel mogelijk les, de anderen stonden ter beschikking van de directeur en de prefect. In de namiddag werkten we allemaal in de grote tuin waar we vooral de coloradokever op het uitgestrekte aardappelveld moesten te lijf gaan. We konden er veel dienst bewijzen: assisteren, lesgeven, onderhoud, enz. Veel leden van het personeel waren immers opgeroepen voor het leger. We hadden onze cijfers van de afgelegde examens meegekregen van Emiel Claeys, die hoopte dat we tijdens onze afwezigheid de overige traktaten van theologie zouden kunnen afwerken om dan samen in Oud-Heverlee het nieuwe schooljaar te beginnen. We hadden ons reeds gemeld op de prefectuur en kregen een verblijfsvergunning tot 27 juli. Dit bewijs heb ik nog altijd bewaard. We voelden ons goed thuis, we konden zelfs gaan zwemmen in een bijrivier van de Loire. Enkele dagen later hoorden we dat de Duitsers Angers naderden. We moesten ons klaar houden en de beslissing viel na enkele dagen. We werden verdeeld over verschillende huizen van Don Bosco in het zuiden;

onze bestemming was Gradignan, even ten zuiden van Bordeaux. We konden een trein nemen van Angers tot Niort, vandaar moesten we ons plan trekken. Met ons drie (we waren nu weer samen) vertrokken we naar de grote weg richting Bordeaux. Een paar kilometer verder stond een hulpeloze chauffeur naast zijn wagen. Hij kwam naar ons toe en vroeg of wij iets kenden van auto's. Hij zelf had nooit de kap van een auto geopend. Hij was redacteur van 'Le Petit Parisien' en moest nu zijn werk gaan verder zetten in Bordeaux. Hij had genoeg benzine maar er was iets mis met de waterpomp. De motor was gloeiend heet, dat zag hij op het dashboard. Toon Van Lier was dadelijk bereid eens te kijken, opende de kap en zag meteen de oorzaak: de waterleiding was gebarsten aan de klemring. Pierre Meyers had een mes met schroevendraaijer en zo konden ze de schade herstellen: een stukje van de leiding afsnijden en deze met de klemring opnieuw vastzetten. Ondertussen ging ik een emmer water halen om het reservoir bij te vullen. De chauffeur maakte voor ons drieën plaats tussen de pakken en wij konden meerijden tot Bordeaux. Zijn ongeluk was ons geluk, wij waren gered en hij ook. De vrij lange tocht viel goed mee en te Bordeaux namen we afscheid. Een uurtje later stonden we in ons huis van Gradignan waar we verwelkomd werden door Franse confraters en enkele Belgische die daar vóór ons aangekomen waren. In Gradignan hielden de salesianen met zeer weinig personeel een groot jongenstehuis en een tuinbouwschool in stand. We deden allen ons best om ons dienstbaar te maken maar na enkele dagen werden we te talrijk; er werd

besloten de Nederlanders naar Montpellier te sturen waar ze beter konden geherbergd worden. Met Pierre Meyers en enkele andere confraters werkten we op de grote boerderij. We waren daar zeer welgekomen omdat de boer en de boerin met drie kleine kinderen en een oude knecht het werk niet aan konden. Het was niet te verwonderen dat de netheid te wensen overliet. Die mensen waren zeer goed en vriendelijk en honger moesten we allerm minst lijden. Alhoewel we in onbezet gebied waren, kregen we toch eens bezoek van een Duitse medebroeder. Van zijn Duitse legeroversten had hij een vergunning gekregen om in dat huis een bezoek te brengen. De plaatselijke directeur was wat verveeld omdat hij geen woord Duits kende en hij vroeg mij en twee andere Vlaamse medebroeders om met hem in de spreekzaal te gaan eten. Jef Dewaele, Frans Cauwenbergh en Louis Vandevijver, die een tijdje vóór ons daar waren, zorgden langs de prefectuur voor de nodige papieren om terug te keren naar Vlaanderen. Over enkele dagen zouden we een trein hebben naar Parijs en vandaar konden we dan met een Duitse trein doorreizen naar België. We arriveerden in Schaarbeek en vandaaruit probeerde iedereen naar zijn familie te reizen. Op 8 augustus reed ik per fiets van Ellikom, waar vader met mijn twee zussen woonde, naar Don Bosco Hechtel. Ik ging binnen bij de vader van Louis Eerdekens, een derdejaars theologant, om te melden dat zijn zoon te Gradignan verbleef met andere medebroeders en Pater Driessen en dat ze zouden terugkeren zodra het mogelijk was. Later vernam ik dat Louis, juist op die dag, overleden was. Hij was al ziek bij

ons vertrek uit Gradignan, maar ik verzweeg het om de goede man niet méér ongerust te maken. Louis werd ginder begraven. Drie salesianen overleefden de oorlog 1940-1945 niet: Gaspar Verhulst sneuvelde te Oostende op 24 mei 1940, Hubert Vandersteegen vond de dood bij het vergaan van een boot met krijgsgevangenen in Willemsstad (Nederland) op 30 mei 1940, en Louis Eerdekens stierf te Gradignan op 8 augustus 1940'.

Derde jaar theologie (1940-1941)

Begin september 1940 waren de theologanten ongeveer voltallig om het nieuwe schooljaar te beginnen. Ze waren terug van de vlucht naar Frankrijk en elkeen had avontuurlijke belevenissen te vertellen. We startten met ongeveer dezelfde professoren als het vorige jaar; ons huis van Oud-Heverlee was niettegenstaande de bezetting en de bombardementen op Leuven gespaard gebleven. De levensmiddelen werden schaars en waren soms onvoldoende, niettegenstaande de enorme inspanningen van de oversten; vooral degenen die geen sterke gezondheid hadden, leden er onder en verzwakten; toch waren we zeer tevreden en gelukkig. In die omstandigheden wilde directeur Emiel Claeys het examen aanpassen; na elk traktaat mochten we er examen over afleggen. Ik vond het niet nodig en hield het bij tweemaal per jaar. Emiel Claeys was daar niet gelukkig mee en na het examen zei hij: 'Indien je na elk traktaat examen had afgelegd, zou de leerstof kleiner geweest zijn en het cijfer hoger'. Gedurende de grote vakantie trok ik bijna elke dag naar de Kluis te Sint-

Joris-Weert waar de jongens van het patronaat naar hartelust konden spelen in de bossen. Hun mondvoorraad hadden ze bij; sommige ouders hadden zelfs aan mij gedacht zodat ik zeker geen honger moest lijden.

Vierde jaar theologie (1941-1942)

De priesterwijding vond gewoonlijk plaats rond Pasen van het vierde jaar theologie. Om de honderdste verjaardag van Don Bosco's eerste patronaat te vieren werd onze wijding vooruitgeschoven naar de donkere maand; zo werden we gewijd op 7 december en celebreeerden we onze eerste mis op 8 december 1941.

Het was dat oorlogsjaar een strenge winter. De Dijle was buiten haar oevers getreden en de hele Dijlevallei was één ijsvlakte. We konden schaatsen naar hartelust en reden op het ijs tot Sint-Joris-Weert. Met een groepje theologanten speelden we regelmatig ijshockey. Directeur Emiel Claeys verlengde de middagpauze met een half uur. Dat was niet naar de zin van Pater Driessen, leraar moraal, die zeer stipt zijn lessen gaf en ons telkens stond op te wachten. Karel Driessen was zeer gewaardeerd als ziekenverzorger; les geven was niet zijn sterkste kant alhoewel hij een parate kennis paarde aan een buitengewone algemene ontwikkeling. Bij individuele uitleg kon hij een heldere synthese geven van om 't even welk hoofdstuk van alle vakken van theologie. We waren zeer welkom bij hem; hij had zeer gaarne dat we s' avonds 'ook zonder ziek te zijn' na het avondgebed bij hem in zijn ziekenzaaltje een lekkere tas thee gingen drinken met veel suiker en soms met hon-

ing.

Daar er weinig of geen ontspanningsmogelijkheden waren voor de jeugd werd het patronaat zeer druk bezocht; een aantal kwam zelfs van Korbeek-Dijle en Vaalbeek. Intussen waren Theoduul Mortier en Jan Peenen de leiding komen versterken zodat we drie groepen konden vormen. Sommigen waren bijna twintig zodat we een sterke voetbalploeg konden opstellen.

Met de derde groep maakten we nogmaals een tweedaagse fietstocht naar Ellikom (Limburg). Mijn vader zorgde voor de slaapgelegenheid en mijn twee grote zussen voor het eten; de Limburgse vlaaien werden niet vergeten. Op het einde van het laatste jaar werd er veel gepraat over het toekomstige apostolaat waarop het triënnaat ons had voorbereid en vooral over het huis, waarheen we zouden gezonden worden. Rond 15 augustus waren alle benoemingen bekend, Jan Rubbers en ikzelf kregen een briefje voor Sint-Pieters-Woluwe.

Sint-Pieters-Woluwe (1942-1947)

Het was dus tijdens de oorlogsjaren dat ik als jonge priester in Don Bosco Woluwe aankwam. Laurent Deckers, die directeur was, werd na enige tijd opgepakt door de Duitse Gestapo en overgebracht naar een concentratiekamp. Paul Smets kwam hem vervangen; hij deed het zeer goed in die moeilijke omstandigheden van de bezetting. Veel klassen en slaapzalen waren ingenomen door Duitse soldaten en het aantal leerlingen was zeer beperkt wegens de rantsoenering. Van de soldaten, die behoorden tot de

weermacht, hadden we geen last. Ik was assistent van de eetzaal waar alle leerlingen samen zaten, zowel de internen van het college en de technische school als de externen. Geregeld legden de soldaten brood op de vensterbank zodat ik het kon verdelen onder de leerlingen. In die tijd zorgde in iedere werkplaats een salesiaan voor de orde en het gebed. De jonge priesters beschikten niet over een kamer, ze hadden alleen een lessenaar in een gezamenlijke studiezaal en een cel op de slaapzaal van de leerlingen. Hun taak bestond uit voortdurende assistentie bij de jongens. Het eerste jaar was ik assistent in de werkplaats mechanica, het jaar daarop werd ik opgevolgd door Jozef Kinds die zeer bedreven was in die taak. Ik kreeg lessen algemene vakken in het eerste en tweede leerjaar. Zeer veel moeilijkheden hadden we niet met de Duitsers, maar de school kon toch niet normaal functioneren. Het was een vervelende situatie omdat de lokalen en de speelplaats voortdurend onder controle stonden van de bezetter. Eénmaal kwam het tot een zeer ernstig incident toen er nageltjes gevonden werden in het eten van de paarden, die hun stalling hadden tussen de W.C.'s op de speelplaats. Gelukkig heeft de prefect Frederic Fischli, een Zwitser die goed Duits sprak, en zeer diplomatisch omging met de Duitse legeroverheid het kunnen regelen dat er geen zware maatregelen werden getroffen. Op het einde van de oorlog vielen er bommen op een bunker op de speelplaats, die de Duitsers voor zich hadden gebouwd, dicht bij de kapel en de wasserij. De kapel was erg beschadigd, vensters en deuren waren vernield. Ook het hoofdgebouw en de mechanicawerkplaats

hadden zwaar geleden door twee andere bommen die op de binnenspeelplaats vielen. Gelukkig gebeurde het juist onder het middagmaal zodat de medebroeders en de leerlingen in de elders gelegen eetzaal vertoefden. Ook de Duitsers waren aan het eten zodat niemand gekwetst werd. De school werd daarna gesloten, enkele maanden voor de

grote vakantie. Na de bevrijding, toen alles hersteld was, werd de school weer heropend. De afdelingen kleermakerij en schoenmakerij bestonden nog; in elk van die afdelingen gaf een coadjuteur les. Walter Ramon stond bij de kleermakers en Pierre Remy gaf les aan de schoenmakers. Na de bevrijding steeg het aantal leerlingen vlug. In Oudergem, Hoeilaart of Overijse was geen technische school. Ook Limburgers, die samen met hun beroep ook Frans wilden leren, kwamen naar Sint-Pieters-Woluwe. De groep Vlamingen in het eerste jaar, die nog geen Frans verstond, droeg heel weinig mee van het triduüm en de 'Oefening van de Goede Dood'. Daarom werd besloten die ook in het Nederlands te houden. Laurent Deckers die ondertussen uit het concentratiekamp was teruggekeerd en zijn plaats weer had ingenomen, vroeg me of ik daarvoor wilde zorgen, wat ik dan ook deed.

Hoboken (1947-1959)

Half augustus 1947 kwam ik in Hoboken aan. We waren gehuisvest in een burgerwoning in de Windmolenstraat waar enkele salesianen sinds een paar jaar hun intrek genomen hadden om de nieuwe parochie te bedienen. Bij

het huis hoorde een bakkerij en een garage die samen met een stuk grond van de familie Van de Nieuwenhoof-Pichal verbouwd werden tot een kapel. Het eerste personeel voor de nieuwe school bestond uit: Corneel Nysen, pastoor en kloosteroverste, Paul Smets, schooldirecteur, provinciaal econoom en inspecteur van de salesiaanse technische scholen. Paul Smets had al jaren onderhandeld met allerlei instanties voor de stichting van de nieuwe school en hij had gezocht naar een geschikt terrein. Albert Snoeks was studieprefect, en samen met hem was ik leraar algemene vakken. Corneel Nysen, Jozef Peerlinck, Jan Schreurs, onderpastoor, Henri Beckers en André Matthijs, kok en koster, waren twee jaar vroeger naar Hoboken gekomen om met de parochie te beginnen. Philippe Bauwens zocht en bezocht vele weldoeners om de nodige fondsen te verzamelen. Aanvankelijk logeerde hij in Hoboken maar hij kwam iedere dag naar Antwerpen. Begin 1947 was Albert Snoeks naar Hoboken gekomen die voor de allernoodzakelijkste voorzieningen moest zorgen om met de school te kunnen starten: materiaal, machines, banken, een voorlopig onderkomen en vooral leerlingen. Hij bezocht alle lagere scholen in de omgeving zodat we in september 1947 konden starten met 83 goede leerlingen. 'Beroepsschool Don Bosco' was onze eerste naam op het adres: Sint Bernardsesteenweg 721. We hadden twee afdelingen: Mechanica met 2 klassen en Houtbewerking met 1 klas. We legden het accent op een degelijke opvoeding en dat sloeg in. Opvoeding door het contact leerling-leraar. We kenden onze leerlingen goed, we kenden

hun ouders. De leerlingen voelden zich hier thuis. Albert Den Haerinck en Albert De Clerck waren de eerste lekenleraars; het tweede jaar kwam er een stevige versterking met Albert Bouchet, Gaston De Bonte, Fernand Thiré en François Ceulemans. Vele leerlingen kwamen graag en vrijwillig werken op donderdag- en zaterdagmiddag. Ze hoorden bij de pioniersgroep en voelden zich sterk aangetrokken door de school. Het was een tijd van armoede maar er heerste een geweldige sfeer. Er was toen veel minder administratie; pas in 1957 kregen we onze eerste secretaris Marcel d'Hertefelt. Van bij het begin namen we contact op met de industrie; een aantal leraars werkte zelfs voor de industrie. De goede relaties met de ondernemingen samen met een goede stielkennis zorgden ervoor dat we voor onze afgestudeerde leerlingen gemakkelijk werk vonden. Degelijkheid in opvoeding en onderwijs is altijd onze grote zorg geweest.

De leerlingen van tegenwoordig kunnen zich moeilijk voorstellen dat de school hier gebouwd werd op weidegrond waar koeien vreedzaam graasden en waar een oude boerderij stond met strooien dak. De eerste steen van de school werd gelegd in oktober 1946. In september 1947 waren de gebouwen nog niet klaar en we moesten de school starten in een oude legerbarak. Het is niet misplaatst om Philippe Bauwens speciaal te vermelden, die in deze moeilijke periode - toen er nog geen subsidies waren - voor de nodige geldmiddelen zorgde.

In 1949 werd een voetbulploeg opgericht die de kiem werd van wat later in 1952 F.C. Don Bosco zou worden. De

kern bestond uit leden van de Katholieke ArbeidersJeugd uit de parochie van pastoor Nysen, die met hart en ziel achter het initiatief stond. Paul Smets, de directeur van de school, was jarenlang proost van het Katholiek Sportverbond, en zag uiteraard de pastorale kansen die er voor het grijpen lagen. Voetbal was een geweldig aantrekkingspunt voor veel jongeren buiten onze christelijke kringen die we op die manier konden benaderen. Ikzelf trok jarenlang dagelijks de shoes aan om met de leerlingen te shotten. In die tijd was er veel minder gelegenheid om aan sport te doen; voor ons was het een interessante gelegenheid om quasi ongemerkt pastorale invloed uit te oefenen op bestuursleden, ouders, jongeren en vrienden van die vier ploegen. Er was zelfs een veteranenelftal en een supportersclub. Marcel Van Bellegem was de stichter en organisator van F.C. Don Bosco. Hij was de manager die voor alles een oplossing vond. Daarbij zette hij zich jarenlang in voor de K.A.J. en alle parochiale werken. In de technische school was hij een bekwaam en verdienstelijk leraar en later een zeer gewaardeerd werkplaatsleider. Zelfs in zijn rustpensioen blijft hij de ware medewerker van Don Bosco die zich altijd ten dienste stelt van de salesiaanse gemeenschap; in alle omstandigheden kan men een beroep op hem doen.

Noël Breuval, Petrus Palinck, Piet Vinck, Hugo De Deckere en Romain Folens en ikzelf waren allen proosten van F.C. Don Bosco.

Zoals vele verenigingen had F.C. Don Bosco tijdens haar méér dan veertigjarig bestaan lange perioden met veel wind

in de zeilen: de directie en een aantal salesianen gaven al hun sympathie en een machtige steun via de infrastructuur: vergaderzalen kledkamers, pleinen, personeel. Het is pijnlijk te moeten ervaren dat die sympathie en de steun geleidelijk wegvallen: zonder een sportieve en beschikbare salesiaan worden dergelijke groeperingen vlug als een last ervaren waarvoor binnen de kortste keren geen 'ruimte' meer beschikbaar is.

Na twee jaar, in 1949, vertrok Albert Snoeks naar de missie in Congo en ik mocht hem opvolgen. In 1952 namen we de avondschool van Hoboken over met 150 leerlingen en alle leerkrachten. De avondschool was gevestigd in het centrum van Hoboken, in het 'Hofke van Thijs' en werd naar de Don Boscocampus overgebracht. Er waren twee voorbereidende jaren die men kon volgen na het 8ste studiejaar en drie jaar technische, men kon er een B2- en later ook B1-attest halen.

In 1952 werd de oud-leerlingenbond gesticht en ik werd de proost. Het bestuur van de eerste oud-leerlingenbond bestond uit: Gilbert De Poortere, voorzitter, Robert Van Holen, ondervoorzitter, Marcel Ghijs, secretaris, Ferdinand De Landsheer, schatbewaarder; August Boonen en August Heirman maakten mede deel uit van het bestuur.

Sint-Denijs-Westrem (1959-1962)

Tijdens het kerstverlof van 1959 vertrok ik vanuit Hoboken naar Sint-Denijs-Westrem om Polidoor Van de Venne te vervangen als directeur van de technische school. Mijn voorganger vroeg me vooral te zorgen voor de erkenning

en de subsidiëring van de A2-Mechanica. De leerlingen die zonder goedkeuring van de afdeling reeds in hun laatste jaar zaten mochten hun eindexamen in Hoboken gaan afleggen.

Het jaar daarop was de goedkeuring in orde en konden de leraars betaald worden.

De drukkerij werd uitgebreid met een afzonderlijke ruimte voor de luidruchtige Linotypes; Maurits Staessen werd werkmeester en de eerste offsetpers deed haar intrede. A2 drukkerij werd gestart en voorbereidingen werden getroffen om ook A2-elektriciteit op te richten. Er werd een afdeling garage opgericht, die later spijtig genoeg moest afgeschaft worden. De eetzaal waar ik assisteerde en de studie van de grote internen werden vernieuwd. We huurden het kasteel langs het vliegplein als speelzaal voor de internen. In het park konden de leerlingen zich amuseren en op de vijver konden ze varen.

In 1961 maakten we een 10-daagse fietstocht naar Zwitserland met 16 leerlingen en 5 salesianen. We logeerden in jeugdherbergen. Het werden onvergetelijke dagen vol vriendschap en avontuur.

Sint-Pieters-Woluwe (1962-1964)

Ik nam afscheid van Sint-Denijs-Westrem waar Jozef Debusscher de taak van kloosteroverste en directeur zou combineren. In Woluwe werd ik studieprefect van het 1ste en 2de jaar Vlamingen en het 1ste en 2de jaar Franssprekenden. Daarbij was ik leraar Godsdienst, Frans, Nederlands en deed de assistentie in de eetzaal waar de

humaniora samenzat met de technische school. Tijdens mijn tweede jaar Woluwe werd de splitsing doorgevoerd: zo ontstonden er twee autonome scholen, een Nederlandstalige en een Franstalige. Ik werd directeur van de Vlaamse school en Louis Moeyersons bleef directeur van de Franse school. Beide directeurs verdedigden hun territorium met zoveel overgave dat de oversten besloten om met een nieuwe lei te beginnen en er werden twee nieuwe directeurs benoemd. Ik vertrok naar Hoboken voor een tweede periode.

Hoboken (1964-1969)

In september 1964 volgde ik in Hoboken Frits Petry op als directeur van de technische school. Ondertussen was er een afdeling scheikunde bijgekomen, waaraan in het Antwerpse een reële nood was. Het leerlingenaantal was opgelopen tot 958. Jaarlijks organiseerden we een reis naar Lourdes voor minder begoede leerlingen. In samenwerking met de A.S.L.K. voerden we een spaarkaart in waarop de leerlingen wekelijks konden sparen. Ze kregen de intrest van de A.S.L.K. en een aanvulling uit de verkoop van Coca-Cola. Omdat die periode prijsgunstig was, deden we de bedevaart tijdens de paasvakantie. We kregen de beste prijs van autocaruitbater Huybrechts, die er bovendien voor zorgde dat de autocar vol raakte. De feestdagen van 8 december en Don Bosco werden flink gevierd met een eucharistieviering, sport en film.

1968 was de start van de A2-afdeling Hout en Bouw die later een hogere beroepsafdeling zou worden.

Uit deze Hobokense periode dateren volgende getuigenissen. Wilfried Maes schreef in 'Korte voorgeschiedenis van de werkplaats Mechanica': /.../ 'H. Coninx, die A. Snoeks opvolgde, zal later uitgroeien tot een legendarische Antwerpse onderwijsfiguur. /.../ Omdat er geen cent in huis was moesten de pioniers ook trachten zelf wat bij te verdienen door werk te presteren voor de omringende firma's. Urenlang stonden H. Coninx en Albert Den Haerynck aan de draaibank'.

Luk Lannoo, de opvolger van Harry Coninx in Hoboken, schreef in de plaatselijke schoolkrant ter gelegenheid van het afscheid van Harry: 'Ik zou melding kunnen maken van het stijgend aantal leerlingen, van nieuwe gebouwen, moderne uitrusting, van belangrijke relaties met industriële ondernemingen, van het stijgend enthousiasme rond de sportactiviteiten. Liever zou ik twee typische kenmerken van Harry Coninx belichten. Ontegensprekelijk is Harry Coninx een leiderstype met een sterk uitgesproken organisatorisch talent. Hij zag en voelde de situatie, vormde een kort en krachtig besluit en dan vooruit. Hij behartigde voor 100% de zaak waarvoor hij werd geplaatst; geen compromis of zwakheid kon hem van zijn inzicht afbrengen. Hij wás en is de man met de allures van een kapitein, hij bepaalt de koers maar staat ook zelf aan het roer.

Nu zou je de indruk kunnen krijgen dat H. Coninx een ijzervreter was, een onvermurwbare. Niets is minder waar. Het verbaast mij telkens opnieuw vast te stellen hoe hij op handen werd gedragen door ouden van dagen, gepensioneerden, sukkelaars, door ieder die door

omstandigheden niet meer zo hoog in aanzien staat. Veelvuldig kwamen ze naar zijn bureau en wanneer ze zijn vertrek vaststelden, zag ik niets dan ontgoocheling op hun gelaat en ik moest luisteren naar hun simpele woorden vol lof ‘.

Het lessenrooster was klaargemaakt voor volgend schooljaar. De openingsvergadering, met de uitdeling van de lessenroosters en de voorstelling van de nieuwe directeur L. Lannoo, heb ik zelf geleid voor ik vertrok. In Haacht had de volgende dag met Fritz Petry, die ik opvolgde, hetzelfde scenario plaats.

Als schooldirecteur in Haacht (1969-1973)

Op 2 september 1969 landde ik in naar Haacht aan als schooldirecteur. Onder mijn beleid werd de A2 opgericht; de vroegere kapel werd omgevormd tot eetzaal en de grote zaal, waarvan één helft tot dan dienst deed als eetzaal en de andere helft als turnzaal werd verdeeld in twee turnzalen die afgescheiden werden door een dik gordijn. Achteraan in de eetzaal (de vroegere kapel) werden twee klaslokalen gemaakt voor de lagere school. In de grote inkomhal werden 2 lokalen voor labo Mechanica en een tekenzaal ingericht. Achteraan in dezelfde hal maakten we onderaan nog een vergaderzaal en daarboven een tekenlokaal. De afdeling Mechanica kreeg een labo.

Ook uit deze periode bestaat een getuigenis: een artikel in het ‘Haachtse Weekblad’ dat nu niet meer verschijnt. Leraar Daniël Van Win schreef daarin: /.../ ‘Vele jongens zullen hem kennen als de directeur die te midden van hen op de

speelplaats stond, die jongensachtig met hen praatte, die hun enthousiasme deelde; hij, een kameraad van de tieners, een man van zestig. De minstbedeelden trok hij zich bijzonder aan en vaak wist hij met spontane gulheid en takt een pijnlijke toestand toe te dekken. Hoe vaak gaf zijn linkerhand wat zijn rechterhand nauwelijks wist? Met dezelfde fijngevoelige maar felle kameraadschap wist hij ook hen die verdwaald stonden, in een verwilderde hoek van het leven, de wegen te tonen die reeds voor hen gebaad waren. Voor de leraars en de ouders was hij geen wereldvreemde pater-directeur die hun problemen nauwelijks aanvoelde. Telkens weer waren ze verbaasd, hoe hij zich kon inleven in hun situatie. Hem iets gaan vragen, was hem de gelegenheid bieden te mogen helpen en elke toegestane gunst verheugde hem evenzeer als de persoon die erom verzocht had. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn persoonlijkheid de leraars kon stimuleren om samen met hem voor de jongens te leven, zonder grote woorden, zonder veel omhaal, maar werkelijk en echt'. /.../

Op rust: Haacht (1973-1983)

Op de leeftijd van 60 jaar, na 4 jaar directeurschap in Haacht, heb ik het onderwijs en het actieve leven vaarwel gezegd. Gelukkig werd het geen leven van zalig niets doen. Mijn dagen werden gevuld met het aanleggen en onderhouden van de tuin, het planten van bloemen, het verzorgen van de vogels en de hond. Ik probeerde me dienstbaar te maken in het Don Boschhuis en in de parochie, in de salesiaanse werkgroep van de derde en vierde leeftijd. We zorgden

voor een speciale retraite, aangepast aan onze leeftijdgenoten en organiseerden jaarlijks een bedevaart in de maand mei en een ontspanningsreis in de maand september. We zorgden dat de verjaardag van de oudere medebroeders niet werd vergeten.

Hoboken vanaf 1983

In de maand mei van 1983 kwam ik terug naar de oude schapestal waar ik het grootste deel van mijn leven gesleten had. In 1982 was het nieuwe huis voor de gemeenschap klaar en zo kon ik opnieuw met de tuin beginnen. Ik boordde de voetpaden af met kasseien, plantte bomen, struiken en bloemen. We creëerden kleur met een grote bloembak, een sierput met klimrozen. In een prieeltje met tafel en banken kunnen we rustig genieten van de mooie omgeving. De econoom zorgde voor goede zetels op het terras. Met een vogelkooi en talrijke bloembakken, kunnen we er heerlijk verpozen in de zomer en de lentezon.

Samen met Gerard Bouba, Bert Joosten, Frans Bas, Michel Renckens en Frans Van den Berk bleef ik in de werkgroep voor de derde leeftijd. In 1988 organiseerden we een pelgrimstocht naar de bronnen van onze congregatie. Het werd een unieke bedevaart waaraan ook andere medebroeders, die zich konden vrijmaken, deelnamen. Financieel was alles geregeld, zodat men alleen wat zakgeld nodig had voor een geschenk of een extra traktatie. Ieder kreeg een map met uitvoerige documentatie. Twee vriendelijke verpleegsters, Jeanine Demeyer en Maria Verbeeck waren 'stand-by' met hun aangename

aanwezigheid en om hulp te bieden waar nodig. Het was een unieke belevenis om de plaatsen te bezoeken waar Don Bosco leefde en werkte en van waaruit alles begonnen was. De reis verliep onder een stralende zon en de glimlach van Don Bosco. Voor Willy Meysen en Albert Mouchaers, die twee maanden later stierven, werd het de laatste reis.

Op 8 december 1991 mocht ik het gouden jubileum van mijn priesterwijding vieren samen met de medebroeders, familieleden, oud-leerlingen en vrienden.

Bij de zusters van Don Bosco in Wijnegem was ik aalmoezenier tot in 1976. Ik bood hulp in de parochies, in huis en in de propaganda.

Tot op hoge leeftijd mocht ik genieten en mijn werk in de tuin voortzetten. Sinds enige tijd zitten zwammen op de boom, en de kwalen van de ouderdom laten zich voelen. Ik heb naar best vermogen gewerkt, ik heb genoten van het leven. Als een tevreden man zal ik afscheid nemen van het leven.

Harry Coninx, januari 1998

Opgetekend door Luk Verschuere
Taaladvies: Marc Dedapper

WERK VAN DON BOSCO

NOVICIAAT 1932-33

GROOT-BIJGAARDEN

25
14
15

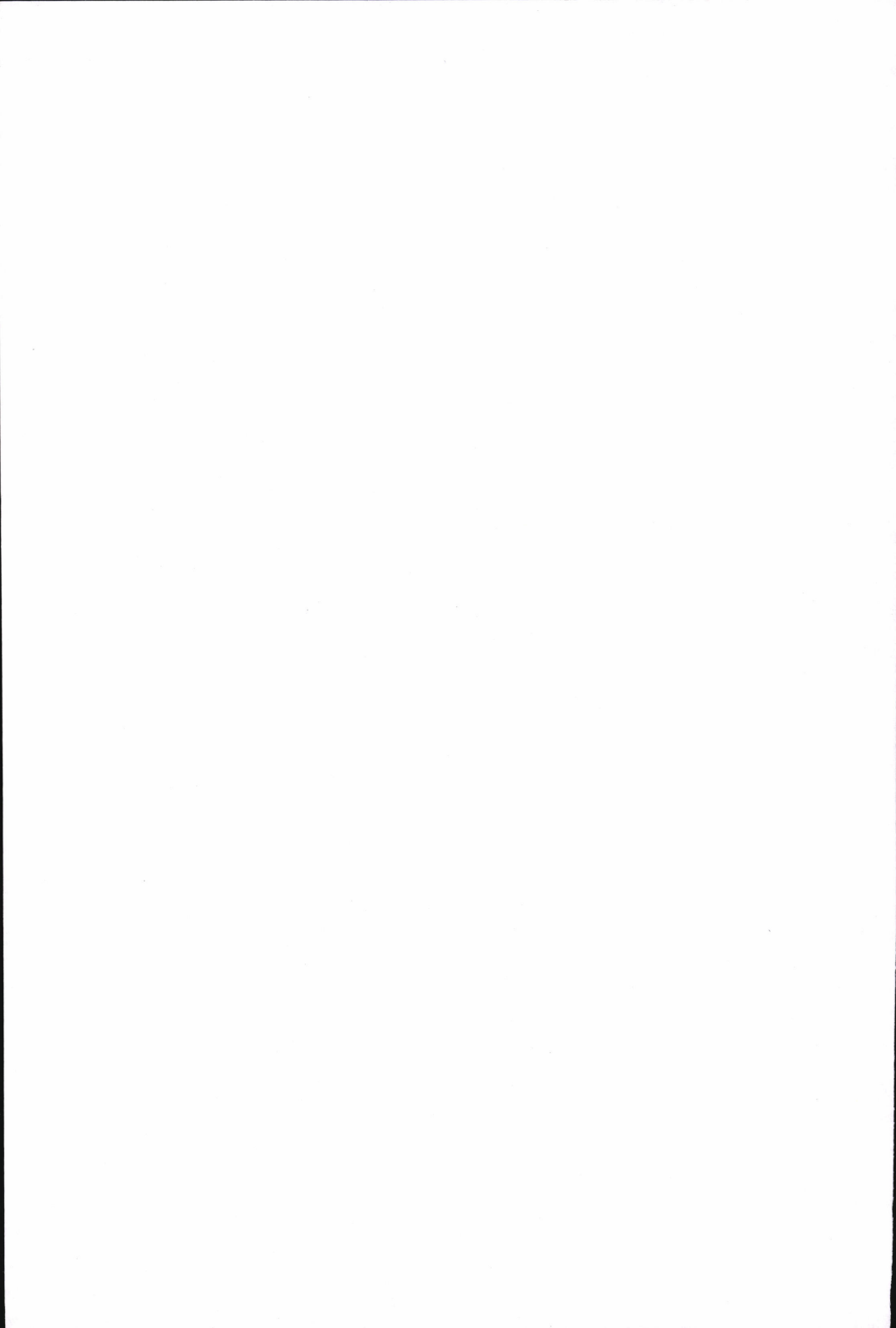
Z. E. H. Moermans Jules	Nijs Petrus +	
Z. E. H. Montagnini	Peenen Jan	12
Dominic	Peerlinck Jozef	13
Z. E. H. Hospental Jozef	Peeters Jozef	
Z. E. H. Marichal Jules	Rakels Jan	14
Z. E. H. Dicker Arnold	Roex Lambert	15
Adriaensens Camiel +	Rubers Jan +	16
Appelman Cornelis	Schaad Theo	17
Bakker Wim	Schillebeeks Cyriel +	
Barmntlo Wim +	Schoenmakers Antoon	18
Boersma Jan	Scholte Henk	
Coninx Henri	Schoos Jozef	
Cornelis René	Schoutens Jan	19
Danse Hubert	Snoeks Albert	20
Deboeck August	Steux Albert	
Deckers Eugeen +	Talnelaux Jan-Baptiste	
Desmet Maurice +	Tonone Armand	21
Dierckx Frans	Vandeghinste Gerard	22
Driesens Walter +	Vande Putte Hector +	
Gibon Marcel	Vander Biest Remi	23
Goemare Cyriel +	Vander Eipden Norbert	24
Greeven Stefaan	Vander Steegen Hubert +	
Houlmont Constant	Van Dijk Jozef	25
Jansen Christiaan +	Van Elssen Hubert +	
Jooften Jozef +	Van Gansenwinkel Jacobus	26
Kinds Jozef	Van Lier Antoon	27
Kuijken Frans	Vermeiren Albert	28
Mandeville Gerard	Vinck Petrus	29
Meyers Piet +	Wesselingh Jozef +	
Mote Henri +	Zoetmulder Jan +	
	*Van Eyck René	30

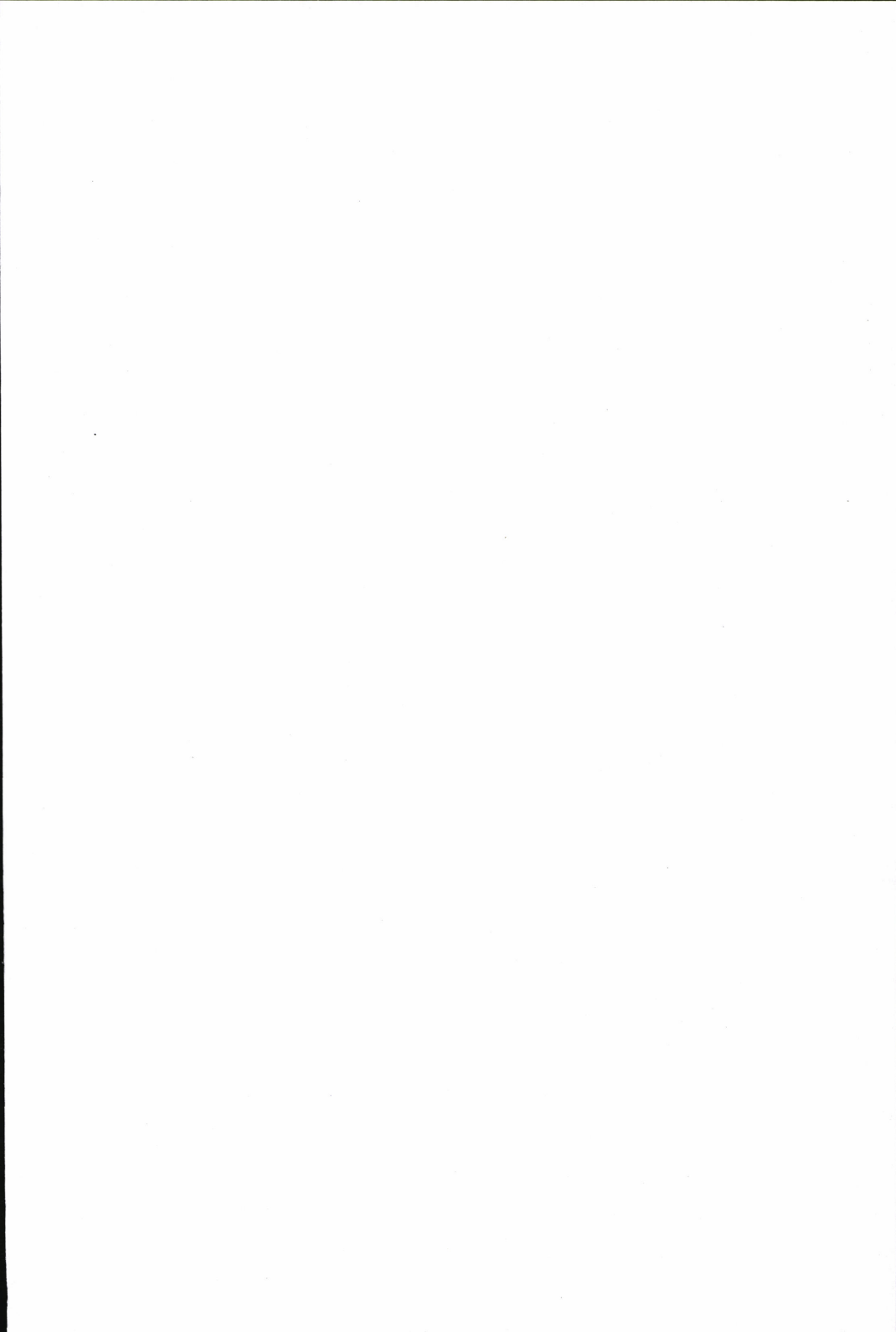
Boersma
Coninx

Janssens +

Adriaensens

Drukk. Valère Driesens, St. Denijs-Westrem.

ARCHIVIO SALESIANO
CENTRALE

